

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Anslag 2:4 Krisberedskap – uppföljning 2017

Redovisning av uppdrag 1 i MSB:s
regleringsbrev för 2018

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Fördelning av medel	5
3. Genomförda åtgärder och MSB:s bedömning	9
3.1 Gemensamma analyser av risker och sårbarheter.....	10
3.2 Funktionalitet och kontinuitet i samhällsviktig verksamhet och informationsinfrastruktur	11
3.3 Stärkt inriktning och samordning.....	12
3.4 Stärkt kriskommunikation och samordning av information	13
3.5 Förstärkningsresurser	14
3.6 Stöd till Försvarsmakten vid höjd beredskap	15
Bilaga 1. Fördelning till statliga myndigheter	16
Bilaga 2. Fördelning till kommuner och landsting	20
Bilaga 3. Fördelning till frivilligorganisationer	21
Bilaga 4. Fördelning till forskning och studier.....	22

Sammanfattning

Denna rapport är en redovisning och bedömning som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har gjort av resultatet av de åtgärder som finansierats av anslag 2:4 Krisberedskap hos berörda myndigheter, kommuner, landsting, frivilliga försvarsorganisationer och forskningsutförare som har slutredovisats under 2017. Uppföljningen har genomförts genom att aktörerna själva har bedömt och rapporterat in projektens påverkan på samhällets samlade förmåga och om de åtgärder som vidtagits har kommit till nytta vid en inträffad händelse eller övning. MSB har därefter översiktligt analyserat och värderat deras svar. MSB:s bedömning i denna rapport är avgränsad till anslaget effekter under 2017 och ska inte uppfattas som en samlad bedömning av samhällets krisberedskapsförmåga eller risker och sårbarheter.

Anslaget ska användas för att finansiera åtgärder som stärker samhällets samlade beredskap och förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga händelser och kriser samt till åtgärder som syftar till att skapa eller vidmakthålla en grundläggande civil försvarsförmåga. Den verksamhet som finansieras av anslaget ska ha påvisbara effekter på samhällets krisberedskap eller på den samlade förmågan att hantera kriser och deras konsekvenser.

Sammanlagt har MSB under 2017 fördelat 1 144 mkr till statliga myndigheter, landsting, kommuner, frivilliga försvarsorganisationer och forskningsutförare. MSB bedömer att anslaget har använts till en rad förebyggande och förberedande åtgärder som stärker krisberedskapsförmågan inom ett flertal områden. Samverkan mellan aktörerna har breddats och fördjupats. Länsstyrelserna har gett stöd till kommunerna i deras krisberedskapsarbete och kommunerna har stärkt sin förmåga med bidrag av anslaget. Samverkan inför allvarliga händelser har utvecklats inom och mellan länen samt även över landgränser. Samhällets stöd till Försvarsmakten vid höjd beredskap har utvecklats. Aktörernas kunskap om civilt försvar har förbättrats. Finansierade åtgärder har i flera fall redan kommit till nytta vid en faktisk händelse.

MSB bedömer att åtgärderna i stort har bidragit till att möta de behov som identifierats i inriktningen för anslaget. MSB ser dock att det fortfarande finns behov i förhållande till inriktningen för anslaget, främst att utveckla stödet till Försvarsmakten och att säkerställa samhällsviktig verksamhet vid höjd beredskap. I rapporten ges en mer detaljerad redovisning av det arbete som bedrivits med medel från anslaget inom respektive åtgärd i den givna inriktningen. I redovisningen ges exempel på projekt som genomförts för att stärka förmågan.

Under året har också en effektutvärdering genomförts för att studera ett antal projekt som finansierats med anslag 2:4 Krisberedskap. Resultatet av utvärderingen kommer att användas för att fortsätta utveckla uppföljning av de effekter och resultat som uppnås genom finansiering med anslaget. Utvärderingen pekar på att det är svårt att mäta ett projekts effekt direkt efter avslut då det oftast dröjer en tid innan effekten visar sig.

1. Inledning

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har enligt sitt regleringsbrev för 2018 i uppgift att följa upp åtgärder som finansieras med anslag 2:4 Krisberedskap. Denna rapport är en redovisning och bedömning av resultatet av de åtgärder som finansierats av anslaget hos berörda myndigheter, kommuner, landsting, frivilliga försvarsorganisationer och forskningsutförare som har slutredovisats under 2017. MSB:s bedömning i denna rapport är avgränsad till anslagets effekter under 2017 och ska inte uppfattas som en bedömning av samhällets krisberedskapsförmåga eller risker och sårbarheter.

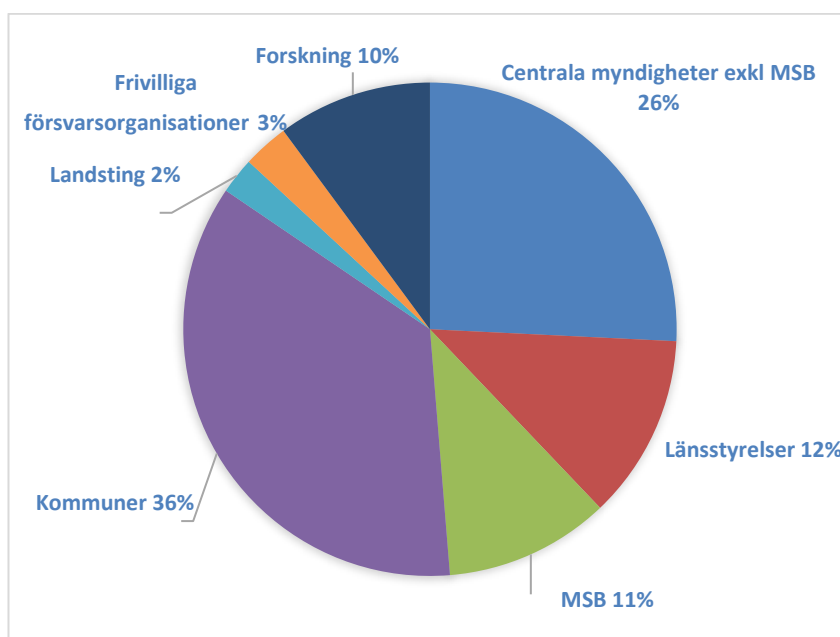
Uppföljningen har genomförts genom att aktörerna själva har bedömt och rapporterat in projektens påverkan på samhällets samlade förmåga och om de åtgärder som vidtagits har kommit till nytta vid en inträffad händelse eller övning. MSB har därefter översiktligt analyserat och värderat deras svar.

2. Fördelning av medel

Anslag 2:4 Krisberedskap har 2017 finansierat verksamhet på totalt 1 144 mnkr. De myndigheter som har ett särskilt ansvar för att arbeta med beredskapsåtgärder¹ tilldelades sammanlagt 558 mnkr, varav 124 mnkr hanterades av MSB. Medel till MSB fördelades på utvecklingsverksamhet (74 mnkr), förstärkningsmaterial (33 mnkr), skyddsrum (13 mnkr) och övning (4 mnkr). Övriga centrala myndigheter tilldelades 295 mnkr och länsstyrelser 139 mnkr. Kommuner och landsting erhöll bidrag om 409 respektive 27 mnkr enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH), för att stärka arbetet med civilt försvar samt för Rakel, ledningsplatser och räddningscentraler. Anslaget har även finansierat ersättning till frivilliga försvarsorganisationer (34 mnkr) samt till forskning och studier (116 mnkr). Fördelningen av medlen redovisas i figur 1.

Se bilaga 1-4 för mer detaljer.

Figur 1 – fördelning av medel 2017 till aktörerna

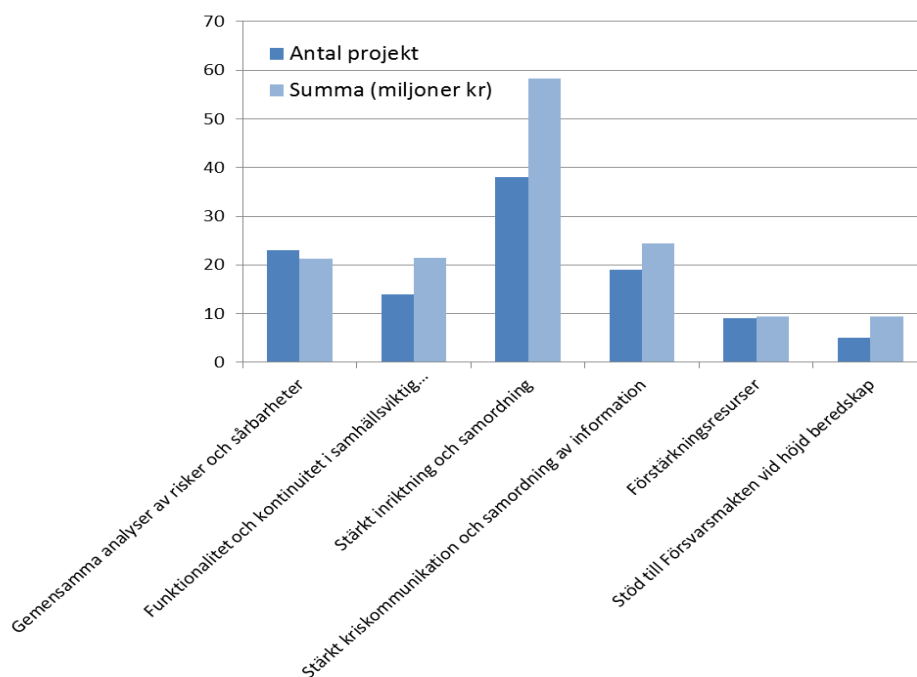
Under 2017 slutfördes 68 utvecklingsprojekt av myndigheterna. Mer information om de olika åtgärderna finns i kapitel 2. Majoriteten av genomförda projekt syftade till att stärka inriktning och samordning.

De utvecklingsprojekt som avslutades under 2017 har redovisat att det främst är målgrupperna inom respektive sektor samt kommunerna som stärkts genom projekten. För de avslutade projekten gör aktörerna i huvudsak bedömningen att befintlig förmåga har stärkts eller att befintlig förmåga har upprätthållits. Några myndigheter bedömer

¹ De myndigheter som anges i bilagan till förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap eller som har pekats ut efter särskilt beslut av regeringen eller av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

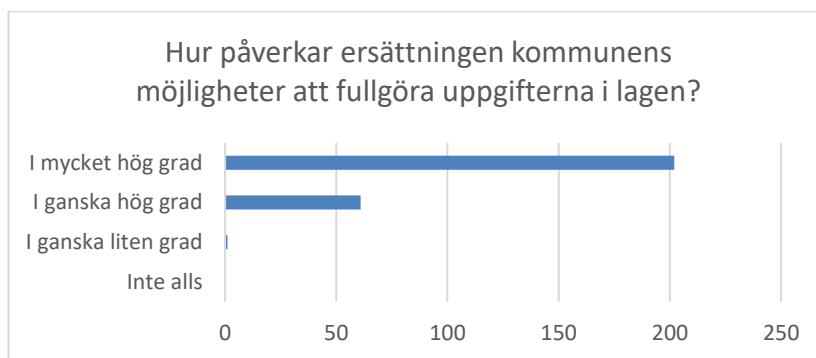
också att ny förmåga har skapats i stödet till Försvarsmakten, liksom för förstärkningsresurser och i samhällsviktig verksamhet.

Figur 2 - Fördelning på åtgärder av utvecklingsprojekt som avslutades 2017

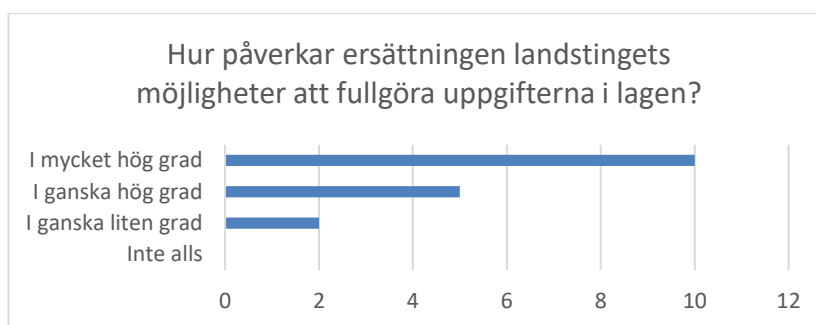

Länsstyrelsernas arbete med LEH och kommunöverenskommelsen finansieras under 2015 – 2018 genom ett sammanhållet utvecklingsprojekt för respektive län. Länsstyrelsernas bedömning är att måloppfyllelsen för de övergripande uppgifterna 2017 har varit hög. MSB konstaterar vid en uppföljning av det pågående sammanhållna projektet att projektet har gett länsstyrelserna bättre och mer långsiktiga förutsättningar att vara pådrivande i utvecklingen av krisberedskapen lokalt och regionalt. Många kommuner ser också en ambitionshöjning hos länsstyrelserna. Länsstyrelserna är själva mycket positiva till projektet och anser att det gett dem bättre kontinuitet och stabilitet i arbetet. Vidare anser de att projektet gett möjlighet till ökat stöd till kommunerna samt bidragit till att krisberedskapsarbetet har prioriterats högre än tidigare inom länsstyrelserna. En ny period som även inkluderar civilt försvar kommer att påbörjas 2019 och gälla till och med 2022.

De mål som preciseras i kommunöverenskommelsen, de uppgifter som kommunerna får statlig ersättning för, har enligt kommunernas självskattning uppnåtts i tillfredställande grad. Den bedömningen stämmer väl överens med MSB:s sammanställning av länsstyrelsernas svar på regleringsbrevsuppdrag 21 (MSB 2017). MSB bedömer att givet de resurser kommunerna har är utvecklingen positiv och de flesta kommuner arbetar med krisberedskapsfrågor efter bästa förmåga. Det som fallerar beror oftast på bristande resurser. Den statliga ersättningen har haft stor betydelse för kommunerna att uppfylla sina uppgifter.

Diagram 3

Även landstingen anser att den statliga ersättningen har haft stor betydelse för att uppfylla sina uppgifter. De flesta landsting anser att den statliga ersättningen har lett till att öka förmågan att hantera krissituationer i fred och till att minska sårbarheter i sin verksamhet.

Diagram 4

MSB fördelar uppdragsersättning från anslag 2:4 Krisberedskap till de frivilliga försvarsorganisationerna för uppdrag inom försvarsupplysning, rekrytering och utbildning i syfte att stärka samhällets samlade beredskap. Anslaget har under 2017 finansierat över ett hundra uppdrag till 13 frivilliga försvarsorganisationer (se bilaga 3) i syfte att stärka samhällets krisberedskap inom olika områden. Många av dessa har kommit till nytta vid verkliga händelser och vid övningar. Över 90% av uppdragen har uppnått de mål som angetts i ansökan i mycket hög eller hög grad. De aktörer som angett att de har behov av uppdragens resultat är främst centrala myndigheter och länsstyrelser. Under 2017 tilldelades också fyra frivilliga försvarsorganisationer extra uppdrag för en särskild informationssatsning gällande information till allmänheten för att förbättra kunskapen om krisberedskap och höjd beredskap, samt öka enskildas förmåga att hantera konsekvenserna av en kris. Särskilda målgrupper för satsningen var föräldrar eller anhöriga till barn i förskola eller skola, unga som ska eller som nyligen har flyttat hemifrån samt äldre 65+-som bor hemma utan stöd från samhället, och som bor i tätorter/städer samt vanligtvis inte tar till sig eller nås av information från myndigheter.

Anslaget har också finansierat forskning, se bilaga 4. Under 2017 har flera nya forskningsatsningar startat, på teman som kriskommunikation och förtroende samt samhällsresiliens i Sverige. MSB har under 2017 genomfört nya forskningsutlysningar om bland annat informationspåverkan, kritiska flöden och försörjningsfrågor samt civilt försvar med nya förutsättningar. För att stimulera nya innovationer inom samhällssäkerhet inledde

MSB under året ett nytt slags samarbete med WIN Guard på Ideon Science Park. Under två år ska behovsägare inom olycks- och krisområdet kopplas ihop med innovativa bolag, entreprenörer och forskare. Samarbetet syftar till att bygga upp en nationell innovationsmekanism som kan bidra till att nya tjänster, lösningar, metoder och produkter snabbare kommer ut till behovsägare. Genom detta kan förmågan att förebygga och hantera olyckor och kriser stärkas. Under 2017 har flera räddningstjänster knutits till samarbetet, och partnermöten har hållits där entreprenörer och forskare har mött räddningstjänsternas behov av ny kunskap och nya lösningar.

3. Genomförda åtgärder och MSB:s bedömning

Uppföljningen visar att anslaget har bidragit till att aktörerna vidtagit gemensamma åtgärder och MSB bedömer också att de har ökat sin förmåga att i samverkan hantera en händelse.

Den redovisning som aktörerna har lämnat till MSB visar att anslaget under 2017 har använts till en rad förebyggande och förberedande åtgärder som avser att stärka krisberedskapsförmågan inom ett flertal områden. Samverkan mellan aktörerna har breddats och fördjupats. Länsstyrelsernas fyraåriga projekt har inneburit stöd till kommunerna i deras krisberedskapsarbete, samtidigt som bidraget från anslaget lett till stärkt förmåga i kommuner och landsting. Vidare ser MSB att samverkan inför allvarliga händelser har utvecklats inom och mellan länen. Finansierade åtgärder har också i flera fall redan kommit till nytta vid faktiska händelser under året som exemplifieras i avsnitten nedan.

Åtgärderna har i stort bidragit till att möta de behov som identifierats i inriktningen för anslaget. Samtidigt bedömer MSB att det finns behov som inte tillgodosetts i tillräcklig omfattning. Särskilt angeläget är det att utveckla stödet till Försvarmakten och att säkerställa samhällsviktig verksamhet vid höjd beredskap.

Under året har en effektutvärdering genomförts för att studera ett antal projekt som finansierats med anslag 2:4 Krisberedskap². Dessa projekt har genomförts av länsstyrelserna, MSB och av andra myndigheter under 2017. Resultatet av utvärderingen kommer att användas för att fortsätta utveckla uppföljning av de effekter och resultat som uppnås genom finansiering med anslaget. Rapporten diskuterar bland annat skillnaderna mellan resultat och effekter och svårigheterna i att se effekter direkt efter projektets slut. Även projekt som inte har någon synbar effekt på kort sikt (däremot olika typer av utfall) skapar potential för viktiga systemförändringar och därmed effekt på längre sikt varför det kan vara olämpligt att se just effekt som det allenarådande målet och måttet på vad som är ett värdefullt projekt. Utvärderingen visar att alla projekt har lett till ny kunskap och bättre förståelse inom sina respektive subsystem, om inte annat genom bättre samverkan mellan centrala aktörer som en indirekt effekt.

I följande kapitel beskrivs hur den finansierade verksamheten har stärkt samhällets samlade krisberedskapsförmåga. Åtgärderna utgår från de olika områden och förväntade effekter som angetts i inriktningen för anslaget 2017.

² Crismart.(2018). *Fördjupad uppföljning av anslag 2:4 Krisberedskap Tema Inriktning och Samordning*

3.1 Gemensamma analyser av risker och sårbarheter

Förväntade effekter:

Gemensamma analyser av risker och sårbarheter bidrar till en bättre överblick och eller en fördjupad behovsbild för att stärka krisberedskap och höjd beredskap. Vål utvecklade sektorsvisa och sektorsövergripande analyser av risker och sårbarheter har tagits fram som stöd, bland annat för en säker elförsörjning, försörjning av transport och logistik, drivmedel, telekommunikation, dricksvatten och livsmedel samt sjukvårdsresurser, enligt Handlingsplanen för skydd av samhällsviktig verksamhet.

Inom åtgärden har det skett en allmän kunskapshöjning om risker, sårbarheter och konsekvenser avseende samhällsviktig verksamhet. Inom livsmedelssektorn har flera projekt under 2017 genomförts, myndigheterna har exempelvis arbetat för att förebygga spridningen av antibiotikaresistenta bakterier i livsmedelskedjan.

Flera av myndigheterna har också genom fördjupade analyser getts bättre förståelse för det som hotar. Det har bidragit till en ökad förmåga att hantera händelser som t. ex. utbrott av vektorburen smitta vilket kan ha betydelse för olika samhällssektorer såsom hälso- och sjukvård och livsmedel.

Andra projekt har resulterat i planeringsverktyg för den nationella försörjningen av livsmedel samt kunskapsunderlag avseende vattenbrist. Angående dricksvatten har ett projekt handlat om risker för dricksvatten vid radioaktivt nedfall från radiologiska och nukleära händelser.

Nästan samtliga kommuner har samverkat med aktörer utanför sitt geografiska område om förberedelser för kriser och tre av fyra kommuner har gett möjlighet för aktörer inom kommunen att samverka. Kommunerna arbetar mycket med samverkan både inom det geografiska området och utanför men det upplevs svårt att engagera externa aktörer.

Sammanfattningsvis gör MSB bedömningen att samverkan i myndigheternas projekt både har stärkt befintliga och tillfört nya kontakter samt bidragit till nya insikter och kunskapsspridning. Många av projekten har lett till gemensamma prioriteringar och åtgärder. MSB bedömer att anslagsfinansierade projekt avseende hot, sårbarheter och konsekvenser har stärkt samhällets samlade krisberedskapsförmåga, såväl lokalt, regionalt som nationellt. Både det förebyggande arbetet och hanteringen av händelser har stärkts.

3.2 Funktionalitet och kontinuitet i samhällsviktig verksamhet och informationsinfrastruktur

Förväntade effekter:

Det finns kravbeskrivningar avseende robusthet och uthållighet i samhällsviktig verksamhet och den funktionalitet den tillhandahåller. Åtgärder har vidtagits för att säkerställa samhällsviktig verksamhet även vid höjd beredskap. Intentioner och mål i Handlingsplanen för skydd av samhällsviktig verksamhet ska uppnås i samverkan med berörda aktörer.

Medlen har för länsstyrelserna inneburit en ökad förmåga att identifiera och hantera kommunövergripande risker, sårbarheter och beroenden. Förutsättningarna för robusthet i samhällsviktig verksamhet har förbättrats såväl som möjligheterna att samordna kommunernas arbete med planering för extraordinära händelser. Ett exempel är samarbetet i Nordsam (dvs. de sex nordligaste länen) som har skapat en god förmåga att vid samhällsstörningar kunna avlösa och förstärka över länsgränser. Förståelsen har ökat för livsmedelsförsörjning och transportberoenden och hur dessa områden kan påverka länen. Det har skapats en god förmåga att samverka mellan kommuner och med andra aktörer vid samhällsstörningar samt att kunna upprätta en ledningsfunktion för samordning och information.

Sju av tio kommuner har rutiner och planer för att upprätthålla de mest prioriterade samhällsviktiga verksamheterna. De flesta kommuner bedömer att ersättningen enligt LEH har bidragit till att öka deras förmåga att hantera kriser. De flesta landsting bedömer att ersättningen enligt LEH har bidragit till att minska deras sårbarhet och samt öka deras förmåga att hantera kriser och upprätthålla den samhällsviktiga verksamhet de ansvarar för.

Finansieringen via anslaget har vidare lett till att myndigheterna har ökat kunskapen bland annat avseende ansvar och roller inom transportsektorn samt avseende höjd beredskap inom den finansiella sektorn. Genom information och vägledning har förmågan att hantera negativa hälsoeffekter av värmeböljor också stärkts bland organisationer som ger vård och omsorg. Kommunernas och andra berörda aktörers förmåga att utreda livsmedels- och vattenutbrott har också stärkts. De frivilliga försvarsorganisationerna uppger att cirka 70% av deras uppdrag har bidragit till förmågan inom detta område.

Utifrån aktörernas redovisning gör MSB bedömningen att anslagsfinansierade åtgärder har stärkt samhällets befintliga förmåga på flera sätt, såväl genom att bättre kunna bedriva verksamhet trots störningar, begränsa konsekvenser av inträffade händelser och bättre tillgång till alternativa försörjningssystem. Vidare har samhällets sårbarhet för vissa typer av händelser kunnat minskas. Arbetet med att säkerställa samhällsviktig verksamhet även vid höjd beredskap har stärkts och behöver fortsätta utvecklas.

3.3 Stärkt inriktning och samordning

Förväntade effekter:

Samverkan och ledning tar sin utgångspunkt i och har en tydlig koppling till Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar. Projekten har genomförts i samverkan mellan myndigheter för att åstadkomma inriktning och samordning vid samhällsstörningar. Aktörerna har möjlighet att kommunicera skyddat, säkert, tillgängligt och robust, såväl i vardag som i kris och krig. Gemensamma samverkansformer har utvecklats med stöd av Rakel i enlighet med Nationella riktlinjer för samverkan i Rakel.

Ett flertal länsstyrelser uppger att arbetet inom ramen för det fyraåriga projektet och det treåriga projektet för arbetet med civilt försvar har medfört en högre medvetenhet och kunskapsnivå. Vissa har också under året genomfört lokala samverkanskurser med kommuner i länet där de gemensamma grunderna har förankrats med såväl förvaltningschefer som kommunledning. Gemensamma grunder liksom erfarenheter från inträffade händelser har arbetats in i reviderade regionala krishanteringsplaner. Kommunerna bedöms vara väl förberedda att delta i inriktning och samverkan med andra aktörer vid en kris.

Myndigheterna uppger att deras förmåga till inriktning och samordning har stärkts inom de områden där behovsanalyser har genomförts. Inom dessa områden har gemensamma målbilder på 3-5 års sikt liksom prioriterade åtgärder tagits fram. Vidare har samverkan mellan nationella aktörer stärkt förmågan att hantera den krissituation som vård av högsmittsam patient innebär. Andra projekt har stärkt förmågan att ta emot begäran och erbjuda hjälp enligt Barendavtalet.

Regional samverkan genom stöd mellan landsting och regioner har stärkts. Fortsatt arbete behöver dock ske med att fördjupa och formalisera samarbetsformerna.

Folkhälsomyndigheten bistår i samråd med Socialstyrelsen landstingens samverkan kring högisoleringsvård såväl i planeringsstadiet som i en krissituation. Nätverket har utgjort en kommunikationskanal som stärkt kommunikationen mellan kliniker och därigenom lagt grund för bättre kriskommunikation. Besök har också genomförts i Danmark och Norge för kunskaps- och erfarenhetsutbyte som ett led i det generella avtalet om att de nordiska länderna ska samverka och stödja varandra.

MSB gör bedömningen att anslagsfinansierade åtgärder har stärkt inriktning och samordning. Införandet av "Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar" förbättrar förmågan till gemensamma lägesbilder och ger ökade möjligheter att kommunicera skyddat, säkert, tillgängligt och robust.

3.4 Stärkt kriskommunikation och samordning av information

Förväntade effekter:

Kriskommunikation är integrerat i ledning och samverkan med utgångspunkt i "Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar" samt "Koncept för inriktning och samordning". Aktörerna förstår och kan möta påverkanskampanjer. Resultatmål om kriskommunikation har validerats.

Ett antal länsstyrelser har genomfört grundläggande utbildning för kommunerna och länets krisberedskapsaktörer gällande svensk säkerhetspolitik, Försvarmaktens roll och uppgifter, civilt försvar, cyberhot, påverkanskampanjer och personalförsörjning under höjd beredskap och krig. Genom utbildning i sekretess har också förmågan att hantera sekretessbelagd information och motstå otillbörlig underrättelseinhämtning har också höjts.

Kommunerna uppger att man har fått en bättre helhetssyn av hur en samhällsstörning påverkar kommunen. Projektet har utgått från "Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar". Kommunerna är väl förberedda att informera allmänheten vid en extraordinär händelse. Tre av fyra kommuner ställer krav på informationssäkerhet i förhållande till andra aktörer.

Polismyndigheten har genomfört ett projekt angående enhetligt arbetssätt för kriskommunikation som nu har implementerats. Kommunikationspersonalen har utbildats i de nya rollerna, tagit del av aktuella forskningsresultat inom kriskommunikation och utvärderingar av kommunikation vid terrorattentat i Europa samt fått möjlighet att öva krisscenarier med s.k. fake news och terrorhändelser baserat på riktiga händelser i närtid. Projektet har lett till högre kompetens och att nya rutiner har tagits fram som kommer att finnas tillgänglig i samtliga polisregioner.

Andra projekt har bidragit till att informationsdelning vid händelser kan ske effektivare än tidigare. Visualiseringsmetoder har utvecklats vilket som bidrar till en snabbare överblick och analys av en situation. Aktörerna har fått en ökad samsyn och kommunikation mellan olika parter i projekten där både lokala och regionala myndigheter ingår. Framtagandet av kommunikationsmaterial har för vissa skapat en resurspool för framtida kriser.

Många av de finansierade åtgärderna har bidragit vid inträffade händelser under 2017. Länsstyrelserna upplever t ex att deras förmåga att upprätta och kommunicera en samlad lägesbild har förbättrats. Detta kom bland annat till användning i samband med hantering av de låga grundvattennivåerna under sommarhalvåret och vid den svåra bussolyckan i Härjedalen.

I samband med terrorattacken vid Drottninggatan den 7 april nyttjades de gemensamma lokaler, metoder och rutiner som inrättats inom det sammanhållna projektet. Genom att snabbt kunna kalla in till samverkansstab i kända, skyddade lokaler kunde säkerställd och verifierad information spridas, lägesbilder delas och åtgärder inriktas och samordnas

mellan regionens aktörer. Operativ lägesbild i operatörsklustret bidrog till stabens arbete samtidigt som insatser kunde trimmas enligt ordinarie arbets sätt.

Inom kriskommunikationsområdet har de frivilliga försvarsorganisationerna bidragit till att stärka förmågan främst genom kriskommunikatörer och tekniskt samband.

MSB bedömer att anslaget har stärkt aktörernas förmåga att kommunicera och samordna information vid kriser. Det bör fortsatt arbetas med att identifiera, möta och neutralisera påverkans- och propagandakampanjer.

3.5 Förstärkningsresurser

Förväntade effekter:

Generella förmågor finns för att ta emot, hantera och använda nationella och internationella förstärkningsresurser vid kriser. Prioritering kan ske av materiella och personella resurser för att värna människors liv och hälsa, samt upprätthålla samhällsviktiga funktioner. Myndigheternas samarbete med ideella aktörer (frivilliga försvarsorganisationer, andra frivilligorganisationer och spontanfrivilliga) har utvecklats och utgör resurser i krishanteringen.

Försvarsmakten och sjukvårdens huvudmän redovisar att förmågan har stärkts när det gäller att tillgodose behovet av katastrofmedicinska insatser genom att utgöra en buffert för den civila hälso- och sjukvården vid allvarliga händelser, terroristattacker, gråzonsscenario och slutligen väpnat angrepp.

Drygt hälften av kommunerna har avtal och eller överenskommelser med externa aktörer om förstärkningsresurser vid kriser och rutiner för att ta emot förstärkningsresurser från andra aktörer.

Aktörerna uppger att samarbetet med frivilliga försvarsorganisationer generellt har stärkts. En inträffad händelse där frivilliga har deltagit är mjältbrandsutbrottet i Omberg under våren där Svenska Blå Stjärnans medlemmar med sin smittskyddskompetens deltog som assisterade veterinärer. Även vid fågelinfluensautbrottet i Nyköping i april deltog Svenska Blå Stjärnan i stabs- och fältarbete. Av de uppdrag som de frivilliga försvarsorganisationerna haft under 2017 har över 90% bidragit till att stärka förmågan att tillhandahålla förstärkningsresurser.

MSB bedömer att anslaget har stärkt förmågan, framförallt lokalt och regionalt, men utveckling av samhällets förstärkningsresurser bör fortsätta och fler myndigheter behöver utveckla samarbetet med de frivilliga försvarsorganisationerna och andra ideella aktörer. Det är också angeläget att fortsätta utveckla aktörernas mottagande av nationella och internationella förstärkningsresurser samt hur dessa resurser ska prioriteras vid en kris.

3.6 Stöd till Försvarsmakten vid höjd beredskap

Förväntade effekter:

Samhällets förmåga att stödja Försvarsmakten har utvecklats, särskilt inom områdena elektricitet, transport och logistik, drivmedel, telekommunikation, försörjning av livsmedel, samt tillgång till sjukvårdsresurser.

Flera av de projekt som genomförts under året har lett till en fördjupad samverkan med Försvarsmakten och till att medvetenheten och kunskapen om civilt försvar har ökat. Flera centrala myndigheter har genomfört projekt i samverkan med Försvarsmakten inom området förstärkningsresurser som också ökat förmågan till stöd till Försvarsmakten.

Inom länsstyrelserna har handläggare och säkerhetskyddshandläggare inom civilt försvar rekryterats vilket innebär att det nu finns fler som arbetar med frågorna. Kunskapen inom området har ökat hos länsstyrelserna men det behöver också ske en utveckling med konkreta insatser hos berörda aktörer inom länet. Ett antal länsstyrelser har genomfört grundläggande utbildning för kommunerna och länets krisberedskapsaktörer gällande svensk säkerhetspolitik, försvarsmaktens roll och uppgifter, civilt försvar, cyberhot, påverkanskampanjer och personalförsörjning under höjd beredskap och krig.

Kommuner och landsting har under 2017 utöver den statliga ersättningen för uppgifter enligt lagen (2006:544) om kommuner och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) fått 60 mnkr för att stärka arbetet med civilt försvar. Medlen har används till att öka kunskapen om totalförsvaret och kommuners och landstings roller i detta samt till ett stärkt säkerhetskydd och till deltagande i övningsverksamhet.

Generellt har kunskapen om civilt försvar förbättrats hos aktörerna. Många har också en effektivare stabs- och ledningsorganisation. Samverkan har förstärkts mellan myndigheter inom länen, med andra län samt med frivilligorganisationer. En stor satsning på kunskapshöjning inom området lagstiftning vid höjd beredskap samt inom säkerhetskydd har också påbörjats hos en aktör.

MSB bedömer att åtgärder som finansierats via anslaget har bidragit till aktörernas förmåga inom åtgärden har börjat stärkas. Förberedelser för civilt försvar ingår i inriktningen för anslaget sedan 2013. Den del som avser stöd till Försvarsmakten har aktualiserats under de senaste åren och är en uttalad prioritering i anslagets inriktning för detta år. Arbetet behöver fortsätta att utökas och utvecklas.

Bilaga 1. Fördelning till statliga myndigheter

Tabell 1. Fördelning av anslag 2:4 Krisberedskap 2017 per central myndighet

Myndighet	Belopp i tkr 2017
Arbetsförmedlingen	0
Elsäkerhetsverket	0
Finansinspektionen	2 821
FOI - Totalförsvarets forskningsinstitut	38 000
Folkhälsomyndigheten	12 473
Fortifikationsverket	855
Försvarets Radioanstalt	53 250
Försäkringskassan	0
Kustbevakningen	2 229
Lantmäteriet	4 585
Luftfartsverket	6 200
Post- och Telestyrelsen	140
Polismyndigheten	21 000
Riksgälden	150
Sjöfartsverket	6 336
SMHI	4 244
Skatteverket	2 034
Socialstyrelsen	41 259
Statens energimyndighet	3 213
Statens Jordbruksverk	15 000
Statens Livsmedelsverk	28 407
Statens Servicecenter	1 105
Statens Veterinärmedicinska Anstalt	14 471
Svenska Kraftnät	0
Strålsäkerhetsmyndigheten	5 968
Trafikverket	21 500
Transportstyrelsen	220
Tullverket	0
Summa årets bidrag	285 462
Slutreglering föregående års bidrag	-15 663
SOS Alarm AB (regleringsbrev villkor 12)	25 000
Summa	294 798

**Tabell 2. Verksamhet utförd av MSB som finansierats med anslag 2:4
Krisberedskap under 2017**

Verksamhet	Belopp i tkr 2017
Förstärkningsmateriel	33 061
Skyddsrum	13 169
Övning	3 783
Utvecklingsprojekt inom krisberedskap	68 370
Övrig utvecklingsverksamhet	5 407
Summa	123 791

Tabell 3. Fördelning av anslag 2:4 Krisberedskap 2017 per länsstyrelse

Länsstyrelse	Belopp i tkr 2017
Länsstyrelsen i Blekinge län	3 030
Länsstyrelsen i Dalarnas län	7 145
Länsstyrelsen i Gotlands län	11 074
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	3 620
Länsstyrelsen i Hallands län	3 889
Länsstyrelsen i Jämtlands län	5 553
Länsstyrelsen i Jönköpings län	4 790
Länsstyrelsen i Kalmar län	3 450
Länsstyrelsen i Kronobergs län	3 236
Länsstyrelsen i Norrbottens län	5 180
Länsstyrelsen i Skåne län	6 200
Länsstyrelsen i Stockholms län	10 000
Länsstyrelsen i Södermanlands län	3 725
Länsstyrelsen i Uppsala län	4 550
Länsstyrelsen i Värmlands län	2 789
Länsstyrelsen i Västerbottens län	5 983
Länsstyrelsen i Västernorrlands län	2 220
Länsstyrelsen i Västmanlands län	2 650
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	13 371
Länsstyrelsen i Örebro län	2 900
Länsstyrelsen i Östergötlands län	3 860
Summa årets bidrag	109 215
Slutreglering föregående års bidrag	0
Länsstyrelsernas ledningsplatser	
Drift	14 533
Utveckling	14 752
Summa ledningsplatser	29 285

Tabell 4. Lista över utvecklingsprojekt som centrala myndigheter (inklusive MSB) och länsstyrelser avslutat under 2017

Myndighet/Projekt
Energimyndigheten
Ansvar och roller inom transportsektorns arbete inom krisberedskap och höjd beredskap, huvudstudie
Trygg energiförsörjning även för höjd beredskap
Finansinspektionen
FSPOS projekt 2017 för stärkt robusthet och höjd krisberedskap i den finansiella sektorn
Folkhälsomyndigheten
Att stärka förmågan att hantera negativa hälsoeffekter av värmeböljor
Genomförande av behovsanalysprocess i myndighetssamverkan mellan myndigheter med särskilt ansvar för krisberedskapen inom B-område
Nationellt nätverk för högisoleringsvård
Stärkt nationell laboratorieförmåga att hantera utbrott av högpatogena smittämnen
Utveckling och hantering av särskilda lagerfrågor
Ökad nationell kapacitet för elektronmikroskopisk beredskapsdiagnostik
Modell för uthållig kriskommunikation, kriskommunikation
Lantmäteriet
Etablering och vidareutveckling av Samverkan Svensk Geoprocess med fokus på aktörer inom området krisberedskap och Blåljus
Geodata för Blåljus Gemensam blåljuskarta för att hitta rätt
Geodata, inklusive metoder och tekniska lösningar, som stöd i arbetet med katastrofriskreducering med särskilt fokus på översvämningsproblematik
Utveckling av Norr- och Västerbottens kommuners förmåga att kommunicera geodata för samverkan vid kriser en del av den digitala agendan
Livsmedelsverket
En ökad förmåga att möta en storskalig dricksvattenkris genom metodstöd för behovsprioritering och urval av samhällsviktig verksamhet för prioriteringsmöjlighet och privat-offentlig samverkan
Import av antibiotikaresistensproblematik via livsmedel och foder - ökad kunskap och kommunikation - en förstudie
Kontinuitet och funktionalitet i samhällsviktig verksamhet
Kontaminering av ätbara vegetabilier med förorenat bevattningsvatten - riskbaserade riktlinjer och konsensus i övervakningen
Inledande analys av hotbildsunderlag inför planering av civilt försvar
Myndighetsgemensam handbok för utredningar av vatten- och livsmedelsutbrott
VAKA: Livsmedelsverkets förebyggande arbete i Nationell Vattenkatastrofgrupp (VAKA) inför eventuell torka och vattenbrist 2017
Länsstyrelsen i Dalarnas län
Investering i system för tidig varning vid översvämnings
Länsstyrelsen i Gotlands län
Brandvattenförsörjning Visby
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Barents Rescue 2017
Ersättningsanskaffning av mätutrustning (SRV 2000)
Förbättrad lägesbild med drönare och sensorer
Metoder i kriskommunikation (kriskommunikation och ledning)
Nationell prioritering för Digital Miljöatlas
Nationell stödjande resurs
Prioriterade områden samt stöd och uppföljning av den externa implementeringen av CBRNE-strategi
Samlad risk- och krisinformationsapplikation Om krisen kommer
Utveckling av det civila samhällets stöd till Försvarsmakten - Grundsynsarbete, del 2
Vidareutveckling av WIS
WIS - Fortsatt arbete med visualisering
Polismyndigheten
Förmågeutveckling och myndighetssamverkan för att motverka terrorhändelse

Kompetenslyft kriskommunikation - Polismyndigheten
Post- och telestyrelsen
Etablera program för totalförvarsplanering
Riksgälden
Anslutning till Swedish Government Secure Intranet (SGSI)
Socialstyrelsen
Anskaffning av sjukvårdsmoduler för Totalförsvarets sjukvårdssystem
Deltagande i Försvarmaktens övning Aurora 17
Deltagande i övning Barents Rescue 2017 (BR2017). De tre momenten - planering, genomförande och utvärdering - ingår
Utveckling och tillämpning av gemensamma grunder vid planeringen av evenemang och "mass-gatherings"
Statens veterinärmedicinska anstalt
Beslutsstöd vid hantering av risk för spridning av zoonotiska smittämnen via vatten till människor och djur
Sektorsövergripande förmågebedömning av övervakningssystem för sex viktiga zoonoser
Statlig, regional och lokal samverkan för att reducera risken för smittspridning av EHEC i högriskområden
Ökad beredskap för vektorburna sjukdomar genom myndighetssamverkan
Strålsäkerhetsmyndigheten
Radioaktivt nedfall i vattentäkter
Radrisk-termometern, ett verktyg för att bedöma och värdera risker
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
Visualiseringar av information i teknisktöd för informationsdelning och lägesbild vid samhällsstörningar - process/metodik, kravfångst och kompetensöverföring
Totalförsvarets forskningsinstitut
Aerosoldynamik i spridningsmodeller för långväga transport av radioaktiva partiklar
Förstärkt skydd av kritisk infrastruktur - Aktörsgemensam vägledning för tidig varning mot kemiska och biologiska ämnen
Medfinansiering av FOI:s och MSB:s medverkan i EU-projektet DRIVER
Medfinansiering av EU-projektet (FP7) EXPEDIA- Explosives precursor defeat by inhibitor additive
Medfinansiering av EU-projektet GIFT
Medfinansiering av EU-Projektet SECTOR för effektivare informationsdelning inom krishantering - FOI dnr: FOI-2012-1617
Metodik för kravställning av C-detektorer
Ny förmåga till högupplösande analys av hotämnen
Omvärldsanalys, hot och riskbedömningar inom B-området : inventering och analys av svenska aktiviteter och aktörer
Planeringsverktyg för hantering av smittspridning från djur via luft i besättning och under transport
Samordnad behovsanalys för andningsskydd -en förstudie
Samverkansplattform för myndighetsgemensamt agerande i EU-ramprogram Horisont 2020, området samhällssäkerhet och krisberedskap
XP-DITE - Accelerated Checkpoint Design Integration Test and Evaluation
Trafikverket
Etablera forum för privat-offentlig samverkan inom transportsektorn
Kontinuitetsplanering av samhällsviktiga infrastrukturanläggningar
Program: Tillgång till förstärkningsresurser inom transportsektorn vid hantering av samhällsstörningar
Stöd vid genomförande av beroendeanalys i länsstyrelse, landsting och kommun
Trafikverkets bandvagnsstyrka
Tre övningar i regi av TP SAMS, Transportsektorns samverkan inför samhällsstörningar

Bilaga 2. Fördelning till kommuner och landsting

Tabell 5. Fördelning av anslag 2:4 Krisberedskap till kommuner 2017

	Belopp i tkr 2017
Ersättning till kommuner enligt LEH	264 768
Ersättning till kommuner för civilt försvar	50 000
Bidrag abonnemangspris Rakel	37 000
Bidrag för kommunal ledning och räddningscentraler	56 883
Övriga utbetalningar avseende kommunal ledning och räddningscentraler	730
Summa bidrag till kommuner	409 381

Tabell 6. Fördelning av anslag 2:4 Krisberedskap till landsting 2017

	Belopp i tkr 2017
Ersättning till landsting enligt LEH	10 000
Ersättning till landsting för civilt försvar	10 000
Bidrag för ledningsplatser	6 503
Övriga utbetalningar avseende ledningsplatser	673
varav SSIK	15
Summa bidrag till landsting	27 176

Bilaga 3. Fördelning till frivilligorganisationer

Tabell 7. Bidrag för uppdragsverksamhet från anslag 2:4 Krisberedskap till frivilliga försvarsorganisationer under 2017

Organisation	Utbetalda uppdragsmedel 2017
Frivilliga Automobilkårernas Riksförbund (FAK)	4 057
Frivilliga Flygkåren (FFK)	7 138
Frivilliga Radioorganisationen (FRO)	1 700
Svenska Försvarsutbildningsförbundet	2 607
Svenska Brukshundklubben (SBK)	1 599
Svenska Blå Stjärnan (SBS)	5 224
Sveriges Civilförsvarsförbund (SCF)	7 465
Riksförbundet Sveriges Lottakårer (SLK)	2 957
Svenska Röda Korset (SRK)	98
Sjövärnskårens Riksförbund (SVK)	1 134
Flygvapenfrivilligas Riksförbund (FVRF)	10
Insatsingenjörernas riksförbund (IIR)	150
Sveriges Bilkårer Riksförbund	2 332
Summa	36 471
Slutreglering av föregående års bidrag	-8 106
Netto utbetalt till frivilligorganisationerna	28 366

Organisation	Uppdragsersättning gällande informationssatsning 2017
Svenska Försvarsutbildningsförbundet	2 483
Svenska Blå Stjärnan (SBS)	150
Riksförbundet Sveriges Lottakårer (SLK)	850
Sveriges Civilförsvarsförbund (SCF)	2 518
Summa	6 000
Utbetalt till frivilliga försvarsorganisationer 2017 enligt tabell ovan	28 366
Totalt bidrag till frivilliga försvarsorganisationer från anslag 2:4	34 366

Bilaga 4. Fördelning till forskning och studier

Tabell 8. Lista över de utförare som erhållit bidrag för forskning och studier från anslag 2:4 Krisberedskap under 2017

Utförare	Belopp i tkr 2017
Styrelsen för Svensk Brandforskning	2 781
Chalmers Tekniska Högskola AB	1 593
FOI - Totalförsvarets forskningsinstitut	23 589
Försvarshögskolan	8 462
Göteborgs Universitet	7 070
Institutet för rymdfysik	2 148
Karlstads Universitet	2 683
Karolinska Institutet	504
Kungliga Tekniska Högskolan	7 887
Linköpings Universitet	10 094
Lunds Universitet	6 389
Malmö Högskola	907
Mittuniversitetet	1 733
NordForsk	3 000
SICS East Swedish ICT AB	570
Statens geotekniska institut	297
Stockholms Universitet	545
Sveriges lantbruksuniversitet	571
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	2 182
Umeå Universitet	2 215
Uppsala universitet	1 810
Högskolan i Skövde	3 089
Södertörns högskola	1 530
Institutet för Framtidsstudier	1 558
Ideon AB	2 200
Utrikespolitiska institutet	210
RISE Research Institutes of Sweden	1 400
Örebro Universitet	574
Polismyndigheten	50
Regeringskansliet	122
Övriga	134
Valutakursförluster	0
Återbetalning av forskningsbidrag	
Erhållna bidrag för finansiering av forskning	-700
Netto utbetalt till Forskning	97 196
Studier (diverse utförare)	18 572
Summa forskning och studier	115 768

Tabell 9. Forskningsprojekt finansierade av anslaget som avslutades 2017

Utförare	Projekt
Totalförsvarets Forskningsinstitut	SECURIT Informationssäkerhetskultur
Totalförsvarets Forskningsinstitut	Chem Forensics 2 –forensisk analys av biologiska toxiner
Totalförsvarets Forskningsinstitut	Chem Forensics 2 –forensisk analys av kemiska hotämnen i komplexa matriser
Totalförsvarets Forskningsinstitut	Chem Forensics 2 – forensisk och attribution av kemiska strismedel
Göteborgs universitet	Genus, risk och sårbarhet
Göteborgs universitet	Drugs and wildfires in Sweden
Malmö högskola	Bostadsbränder i storstadsområden: Rumsliga skillnader och brandsäkerhetsarbete i den socialt fragmenterade staden
Statens geotekniska institut	Portrycksrespons i den övre markprofilen vid kraftig nederbörd

